

ADVIES Nr. 2.232

Zitting van dinsdag 13 juli 2021

Ecocheques - Bespreking van de lijst - Cyclus 2020 - Follow-up van advies nr. 2.200

x x x

2.971
3.131

A D V I E S Nr. 2.232

Onderwerp: Ecocheques - Bespreking van de lijst - Cyclus 2020 - Follow-up van advies nr. 2.200

Door de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 98/7 van 3 maart 2020 brengt de Raad een aantal aanpassingen aan in de lijst van producten en diensten die met ecocheques aangekocht kunnen worden, met name betreffende bioproducten en het Europees Energielabel.

In het advies nr. 2.200, dat de Raad samen met die collectieve arbeidsovereenkomst nr. 98/7 heeft uitgebracht, verbindt de Raad er zich toe binnen een korte termijn de lijst van producten en diensten die met ecocheques aangekocht kunnen worden, te herzien, rekening houdend met de verwachte ontwikkelingen van het Europees Energielabel en de korte keten (eco-verantwoord ambacht inbegrepen).

In dat licht komt er dus een evaluatie van de lijst op een kortere termijn dan die bepaald in artikel 4 van de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 98.

De bespreking van die kwesties werd toevertrouwd aan de commissie Sociale Zekerheid.

Op verslag van die commissie heeft de Raad op 13 juli 2021 de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 98/8 samen met het volgende bijbehorende eenparige advies uitgebracht.

x x x

ADVIES VAN DE NATIONALE ARBEIDSRAAD

I. INLEIDING

A. De Raad spreekt zich in zijn adviezen nrs. 2.033 van 23 mei 2017 en 2.136 van 16 juli 2019 uit over de toekomstige aanpassingen van de lijst van producten en diensten die met ecocheques aangekocht kunnen worden en gaat enkele verbintenissen aan met name in verband met het Europees energielabel, de korte keten en het ambacht.

In diezelfde adviezen vindt de Raad bovendien dat het immers enkel zin heeft nieuwe ecologische producten en diensten aan de lijst toe te voegen alsook de inhoudelijke aanpassingen aan te brengen, indien dat gebeurt op basis van ecologische beleidsontwikkelingen en nieuwe ecologische inzichten voor zover die inzichten gebaseerd zijn op geloofwaardige en betrouwbare criteria. Bijgevolg wijst er Raad er eveneens op dat de lijst in de toekomst eventueel op kortere termijn geëvalueerd zou kunnen worden dan op de termijn bepaald in artikel 4 van de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 98, d.i. om de twee jaar in de even jaren. Die evaluatie kan gebeuren op basis van voorstellen van de bevoegde overheden en andere concrete aanpassingsvoorstellen, die beantwoorden aan de criteria die hij in zijn genoemde advies nr. 2.033 heeft bepaald.

B. De Raad herinnert eraan dat hij door de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 98/7 van 3 maart 2020 een aantal aanpassingen aanbrengt in de lijst van producten en diensten die met ecocheques aangekocht kunnen worden, met name met betrekking tot bioproducten en het Europees energielabel.

In zijn advies nr. 2.200 dat samen met die collectieve arbeidsovereenkomst werd uitgebracht, benadrukt de Raad dat hij vóór september 2021 van start zal gaan met een buitengewone evaluatie, gezien de verbintenissen die hij in dit advies heeft aangegaan betreffende:

- het Europees energielabel, zowel voor lichtbronnen (lampen/gloeilampen) als voor de evaluatie van de klasse die moet worden toegekend, met name aan televisies en monitoren, rekening houdend met de beschikbare informatie die noodzakelijk is voor die evaluatie en die onder meer betrekking moet hebben op het marktaandeel van elke klasse;
- de korte keten, met inbegrip van het ambacht indien er ondertussen ontwikkelingen geweest zijn.

Die verbintenis wordt in dit advies geconcretiseerd. De Raad heeft ook een grondig onderzoek gewijd aan de aanvragen voor toevoegingen aan de lijst en aanpassingen ervan, en aan de interpretatievragen die hem sedert de aanneming van de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 98/7 werden voorgelegd.

Tijdens die werkzaamheden heeft de Raad kunnen rekenen op de waardevolle medewerking van een vertegenwoordiger van de FOD Economie, algemene Directie Energie.

II. AANPASSINGEN IN DE LIJST

- A. De Raad herinnert eraan dat hij in zijn voornoemde advies nr. 2.033 de doelstellingen, algemene principes en criteria herhaalt die aan de basis liggen van de bespreking van de lijst, en die hij reeds heeft geformuleerd in zijn advies nr. 1.928 van 24 maart 2015 betreffende de evaluatie 2014 van de lijst.

In datzelfde advies nr. 2.033 alsook in zijn adviezen nr. 2.078 van 27 februari 2018 en het voornoemde advies nr. 2.200, onderstreept de Raad dat de hem voorgelegde toekomstige voorstellen voor aanpassing van de lijst aan die doelstellingen, algemene principes moeten beantwoorden.

De Raad bevestigt die doelstellingen, algemene principes en criteria die hij bij deze bespreking heeft toegepast.

- B. De Raad heeft een grondig onderzoek gewijd aan zijn verbintenissen die hij heeft aangegaan in zijn voormelde advies nr. 2.200 (en in zijn voornoemde adviezen nrs. 2.033 en 2.136) alsook aan de interpretatievragen en aanvragen voor toevoegingen aan of aanpassingen van de lijst die hem sedert de aanneming van de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 98/7 werden voorgelegd.

Na afloop van dat onderzoek heeft hij het opportuun geacht de lijst voor twee van de drie huidige categorieën "Ecologische producten en diensten" (rubriek "Energievriendelijke elektro") en "Duurzaam tuinieren", te verduidelijken en aan te vullen. De "korte keten" zal hij bij een latere buitengewone evaluatie bespreken (zie punt IV. hieronder).

1. Betreffende de categorie "Ecologische producten en diensten" - Rubriek "Energievriendelijke elektro"

a. Retroacta - Verbintenis voor een monitoring

Voor de rubriek "Energievriendelijke elektro", herinnert de Raad eraan dat hij voor het bepalen van de energieklassen, in de bij de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 98/7 gevoegde lijst van producten en diensten die met ecocheques aangekocht kunnen worden, rekening heeft gehouden met de huidige marktaandelen van de productgroepen die al over het nieuwe Europees energielabel beschikken, die werden verstrekt door interne bronnen van bepaalde organisaties.

De Raad heeft zich in zijn advies nr. 2.200 ertoe verbonden die rubriek in september 2021 te herzien, om geen juridische lacune te creëren, gezien de nieuwe schaal die toepasselijk zal zijn voor lichtbronnen (lampen/gloeilampen), de andere ontwikkelingen ondertussen betreffende het Europees energielabel en de nieuwe concrete constatering inzake beschikbaarheid en prijzen van de producten voor elke klasse van de nieuwe schaal.

In dit advies wordt erop gewezen dat, indien er meer bepaald voor televisies en beeldschermen een onevenwicht tussen het criterium van de koopkracht en dat van het ecologische karakter blijkt, vanaf september 2021 op zijn minst de klasse E toegevoegd zou kunnen worden. In dat licht zou de lijst geëvalueerd worden op basis van de voornoemde marktanalyse en een door de Raad verrichte monitoring, in het bijzonder van televisies en beeldschermen.

b. Resultaat van de monitoring van de Raad van energievriendelijke elektro, meer bepaald van televisies en beeldschermen

De Raad deelt mee dat hij heeft kunnen beschikken over relevante informatie van een vertegenwoordiger van de FOD Economie, algemene directie Energie, gebaseerd op de informatie van de Europese databank voor energie-etikettering Eprel. Die databank bevat informatie over de producten afkomstig van leveranciers (fabrikanten, invoerders of gevolmachtigde vertegenwoordigers) over energie-etikettering, technische informatie en controle van gelijkvormigheid.

Sedert 1 januari 2019 moeten leveranciers de apparaten die een energielabel moeten dragen, registreren in die databank vooraleer die apparaten op de Europese markt verkocht kunnen worden. Vanaf maart 2021 zullen vier productcategorieën in de databank opgenomen worden: koelkasten en diepvriezers, vaatwassers, was- droogcombinaties en elektronische beeldschermen.

Vanaf 1 september 2021 zullen lichtbronnen (elektrische gloeilampen en lampen) toegevoegd worden; andere productcategorieën volgen. Vanaf eind 2021 of in 2022 moet het mogelijk zijn statistische gegevens voor grondige analyses te extraheren. Thans heeft de FOD Economie gegevens kunnen verstrekken over het percentage en het aantal op de Belgische markt beschikbare modellen, uitgesplitst per energieklassen. Die resultaten zullen gestaafd worden door bronnen binnen bepaalde organisaties.

Voor televisies en beeldschermen constateert de Raad dat er thans te geringe gegevens verstrekt werden over het aantal op de Belgische markt gebrachte modellen met klassen A, B, C of D. Rekening houdend met die elementen en om het door de Raad gewenste evenwicht tussen het criterium van de koopkracht en dat van het ecologische karakter, te behouden, beslist hij klasse E voor televisies en beeldschermen toe te voegen. Voorts constateert de Raad dat, voor de andere elektroapparaten die al specifiek in de lijst staan, de aangegeven klassen aan dat evenwicht beantwoorden en dat de lijst voor apparaten dan ook niet aangepast moet worden.

c. Betreffende lichtbronnen

1) Verduidelijking aangaande het wettelijk kader en de beschikbare gegevens

Voor het wettelijk kader verwijst de Raad naar zijn advies nr. 2.200. Hij wijst er echter op dat voor lichtbronnen (lampen/gloeilampen), de nieuwe etiketten vanaf 1 september 2021, toegepast zullen worden. Verder moeten de vóór 1 september 2021 op de markt gebrachte etiketten voor lichtbronnen, vervangen worden door aangepaste etiketten, ook wanneer dit op de verpakking gedrukt of eraan bevestigd is, en dit uiterlijk 28 februari 2023 (artikel 4, punt e) van de Gedelegeerde Verordening 2019/2015 van 11 maart 2019 tot aanvulling van Verordening (EU) 2017/1369 van het Europees Parlement en de Raad met betrekking tot de energie-etikettering van lichtbronnen en tot intrekking van Gedelegeerde Verordening (EU) nr. 874/2012 van de Commissie).

Bijgevolg is de Raad van oordeel dat lichtbronnen, die vóór 1 september 2021 op de markt zijn gebracht, met nog het vroegere etiket van het Europees energielabel A+ of A++ (hoogste energieklassen voor lichtbronnen in de vroegere schaal), tot 28 februari 2023 nog met ecocheques zouden kunnen worden.

De Raad constateert ook dat hij zich momenteel moet baseren op gedeeltelijke, beperkte en onvolledige gegevens. Dat heeft een impact op de lijst alsook op de herbespreking ervan.

2) Impact op de lijst

De Raad herhaalt zijn bezorgdheid, die hij in zijn voornoemde advies nr. 2.200 heeft vermeld, d.i. dat het Europees energielabel volgens hem de aankoop moet kunnen stimuleren van ecologischere en energievriendelijke elektro, waardoor de consumenten zouden kunnen besparen door een lager energieverbruik en er echter niet toe mag leiden dat de consument in de praktijk geen echte keuze meer zou hebben wegens het beperkte aantal producten dat in die klasse beschikbaar is en/of het feit dat die producten bijzonder duur zijn.

Rekening houdend met al die elementen vindt de Raad dat in de nieuwe lijst, die vanaf 1 september 2021 toepasselijk zal zijn, lichtbronnen met klassen A, B, C of D met ecocheques aangekocht kunnen worden.

3) Herbespreking van de rubriek - "Energievriendelijke elektro - "Lichtbronnen"

Zoals voor televisies en beeldschermen is de Raad voornemens de rubriek "Energievriendelijke elektro - "Lichtbronnen"" uiterlijk eind 2021, te herzien, rekening houdend met de ontwikkelingen in verband met het Europees energielabel en de nieuwe concrete constatering inzake beschikbaarheid en prijzen van die producten binnen elke klasse van de nieuwe schaal. In het bijzonder is het zo dat, indien er blijkbaar een gebrek aan evenwicht is tussen het criterium van de koopkracht en dat van het ecologische karakter, één of meer klassen toegevoegd kunnen worden.

c. Correctie van een materiële fout

De Raad constateert dat in de Nederlandse lijst de woorden "Huishoudelijke wasmachines en huishoudelijke droogkasten" gewijzigd moeten worden in "Huishoudelijke wasmachines en huishoudelijke was-droogcombinaties".

2. Betreffende de rubriek "Duurzaam tuinieren"

In de rubriek "Duurzaam tuinieren" wordt aangegeven dat, zoals geïllustreerd in de lijst, gewasbeschermingsmiddelen met "erkende biolabels" met ecocheques aangekocht kunnen worden. De Raad werd echter geïnformeerd over een risico van verwarring: daarom werd besloten van nu af aan te bepalen dat gewasbeschermingsmiddelen die niet voldoen aan de toepasbare Europese regelgevingen, uitgesloten zijn van de lijst.

Het betreft:

- Verordening (EU) 2018/848 van het Europees Parlement en de Raad van 30 mei 2018 inzake de biologische productie en de etikettering van biologische producten en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 834/2007 van de Raad

en van

- Verordening (EG) nr. 889/2008 van de Commissie van 5 september 2008 tot vaststelling van bepalingen ter uitvoering van Verordening (EG) nr. 834/2007 van de Raad inzake de biologische productie en de etikettering van biologische producten, wat de biologische productie, de etikettering en de controle betreft, meer bepaald bijlage 1: meststoffen, bodemverbeteringsmiddelen en nutriënten bedoeld in artikel 3, § 1, en in artikel 6 quinquies, § 2.

III. INTERPRETATIEVRAGEN

De Raad heeft interpretatievragen ontvangen en die zorgvuldig bekeken. Die vragen betreffen eensdeels rolluiken, zonnekleppen en isolerende raamkozijnen en anderdeels, bestekken, koffieroerstaafjes, rietjes, vaatwerk en ovenbakjes, en die eetbaar zijn.

- A. De Raad constateert dat rolluiken en zonnekleppen oververhitting in woningen vermijden en energie besparen omdat zo geen airconditionings gebruikt moeten worden.

Een isolerend raamkozijn doet dienst als dichtheidsvoeg tussen het raamkozijn en de dakconstructie en is dus een product specifiek bestemd voor thermische isolatie.

- B. De Raad merkt op dat bestekken, koffieroerstaafjes, rietjes, vaatwerk en bakjes die in de oven gaan en eetbaar zijn, aangezien het gaat om producten op basis van met name bloem en zemelen, een alternatief zijn voor plastic bestekken en ander plastic keukengerei of gerei voor eenmalig gebruik en wegwerpgebruik (een bron van afval). Indien die producten niet worden opgegeten, kunnen ze immers gecomposteerd worden. Zij staan dus al in de lijst, in de categorie "Hergebruik, recycling en afvalpreventie".

- C. Na afloop van de bespreking van die interpretatievragen concludeert de Raad dat de lijst van producten en diensten die met ecocheques aangekocht kunnen worden, niet aangepast moet worden omdat de in de punten A en B hierboven bedoelde producten er al in vervat zijn. Aangezien er toch vragen over die producten gesteld werden, drukt hij de wens uit dat de lijst van voorbeelden van mogelijke aankopen met ecocheques, die de uitgevers en VIA op hun gemeenschappelijke website ter beschikking stellen van de gerechtigden (<https://www.myecocheques.be>) wordt aangevuld met die bijkomende voorbeelden.

IV. TOEKOMSTIGE EVALUATIES VAN DE LIJST

- A. De Raad herinnert eraan dat artikel 4 van de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 98, stipuleert dat de volgende cyclus voor de evaluatie van de lijst in principe moet plaatsvinden in 2022, meer bepaald vanaf september 2022. Die evaluatie kan gebeuren op basis van voorstellen van de bevoegde overheden en andere concrete aanpassingsvoorstellen of interpretatievragen die voldoen aan de door de Nationale Arbeidsraad vastgestelde criteria en die uiterlijk op 30 juni 2022 rechtstreeks aan de Nationale Arbeidsraad worden bezorgd.
- B. Gelet op zijn engagement in het punt hierboven aangaande "Energievriendelijke elektro" - "Lichtbronnen" (punt III.B.1.c), zal de Raad uiterlijk eind 2021 die rubriek herbespreken met het oog op de eventuele inwerkingtreding van een aangepaste lijst, op 1 januari 2022.

C. Met betrekking tot de korte keten constateert de Raad de sterke ontwikkeling van het concept van de "korte keten", d.i. een distributiewijze waarin maximaal één (of geen) tussenpersoon (of geen) tussen de producent en de consument, staat. Op Belgisch niveau constateert de Raad in zijn advies nr. 2.200 een toename van dit soort van consumptie, met name als gevolg van de gezondheidscrisis door het coronavirus.

De Raad herhaalt zijn bezorgdheid dat de lijst moet worden aangepast op grond van nieuwe geloofwaardige en betrouwbare ecologische concepties en dat de betrokken overheden in dat verband duidelijke definities en precieze voorwaarden moeten omschrijven.

Zo constateert de Raad dat dat voor de "korte keten" in België nog niet werd gedaan. De Raad merkt in zijn voornoemde advies nr. 2.200 immers op dat de bevoegde instanties, samen met de sociale gesprekspartners van de landbouwsector, in samenwerking met de drie gewesten, werken aan een mechanisme voor de erkenning en zelfs etikettering maar dat een en ander nog geverifieerd of verfijnd moet worden. Dat systeem moet dus nog gefinaliseerd worden. De Raad zal zich dus uitspreken op zijn buitengewone evaluatie van de lijst bedoeld in punt B. hierboven.

D. Met betrekking tot het ambacht

De Raad herinnert eraan dat hij in zijn advies nr. 2.200 de wens heeft uitgebracht dat een criterium en/of label worden uitgewerkt en uitgevoerd die het ecologische ambacht certificeren, en garanderen dat de aangekochte producten eco-verantwoord ambachtelijk geproduceerd werden.

Hieromtrent werd aan de Raad geen enkele ontwikkeling gemeld. Hij herhaalt dus zijn wens en bevestigt zijn verbintenis om tijdens een volgende evaluatiecyclus na te gaan of de lijst met de aankoop van ecologisch verantwoorde artisanale producten tijdens een volgende evaluatiecyclus aangevuld kan worden.

V. VOLLEDIGE EN DEFINITIEVE OVERGANG NAAR ELEKTRONISCHE ECOCHEQUES

De Raad herinnert eraan dat hij in zijn adviezen nrs. 1.926 van 24 februari 2015, 1.952 van 14 juli 2015, 2.029 van 14 maart 2017, 2.078 van 27 februari 2018, 2.096 van 25 september 2018 en 2.172 van 30 juni 2020, zich uitspreekt over elektronische ecocheques, met name over de veralgemening ervan. Meer bepaald in zijn adviezen nrs. 2.029, 2.078 en 2.096 spreekt de Raad zich uit over de volledige en definitieve overgang naar elektronische ecocheques en verbindt hij zich ertoe die volledige en definitieve overgang naar elektronische ecocheques, permanent te monitoren en op te volgen.

Hij vestigt de aandacht op de resultaten van die monitoring en follow-up, die de elektronisering van ecocheques bewijzen.

De Raad vraagt bijgevolg dat, gezien die adviezen, snel een koninklijk besluit wordt aangenomen, om de definitieve en volledige overgang naar elektronische ecocheques in een duidelijk juridisch kader in te schrijven.
